

Een schaduw uit het verleden die reikt tot het heden.

Dat is hoe je de Zweedse ervaring met elektrogevoeligheid zou kunnen zien. Want wat elders ooit anderen geschiedde, kan ook sommigen van ons geschieden in het hier en nu.

Risico's kennen een zekere hardnekkigheid en trekken zich van geen analyse iets aan.

Welke late les leert deze vroege waarschuwing?

Met de automatisering en computers en digitalisering is het rap gegaan. En nu met de mobiele c.q. draadloze revolutie zitten we in feite in een existentieel dilemma dat er niet over piekert snel te verdwijnen.

Zweden en Finland waren er ooit als eerste bij. Ericsson en Nokia werden grote namen in de hele wereld en enorme financiële belangen ontstonden, een limiet leek niet te bestaan. Maar die was er wel.

Een aantal technische medewerkers van betrokken bedrijven, naast gewoon kantoorpersoneel, begon niet specifieke maar zeer reële klachten te melden, die in geen bestaande diagnose pasten. Roodheid van gezicht en armen, branderige huid, wazig denken, vermoeidheid, tinnitus, hoofdpijn, hartritmeverstoring en meer.

Verontrustende publicaties begonnen te verschijnen over wat uiteindelijk *elektrogevoeligheid* ging heten en in 2000 stelde de Zweedse Arbeidsinspectie RALF een onderzoek in. Ieder die dat wilde kon zijn of haar ervaringen

inzenden of een verklaring komen afleggen op een speciale openbare hoorzitting. Het leek een mooie opzet en leverde allereerst oprechte en vaak diep roerende getuigenissen op.

Daar bleef het echter bij. De 450 getuigenissen kwamen in een doos in een archief terecht. Niemand die er verder nog iets mee deed.

Totdat Rigmor en John Lind, een echt paar met een grote sociale betrokkenheid en activistisch verleden, er werk van besloten te maken. Ze lazen en rangschikten alles en maakten er een inzichtelijk verslag van, dat in zijn directheid van verwoording geen schokkender getuigenis kent van een 'ongemakkelijk' maatschappelijk probleem dat tot op heden maar ook in de toekomst van geen wijken lijkt te willen weten.

Hebben we iets geleerd?

Rigmor Granlund-Lind en John Lind • ZWART OP WIT

ZWART OP WIT

open getuigenissen uit
de Zweedse ervaring
met elektrogevoeligheid

Rigmor Granlund-Lind
en John Lind